



۰۸ اکتوبر، ۲۰۲۴

داکتر ضیاء نظام

افزایش نگرانی جامعه جهانی از سیاست‌های ضد بشری طالبان



شورای امنیت سازمان ملل متحد به تاریخ ۲۷ سنبله در مورد افغانستان جلسه ای برگزار کرد و در مباحثی که صورت گرفت، فضای دوقطبی کشورهای بزرگ اعضای دایمی این شورا آشکار شد. با وجودی که در بعضی از مسایل از جمله خطر حضور گروه‌های تروریستی در افغانستان، میان اشتراک کنندگان وحدت نظر معلوم می‌شد، ولی در قسمت تعامل با طالبان و رعایت حقوق بشر اختلاف عمیق آشکار شد. همین حالت در بین کشورهای منطقه و اسلامی نیز حاکم است. یک تعداد کشورهای حامی عنعنه‌ی طالبان مثل پاکستان، لحن انتقادی داشتند. منیر اکرم، نماینده دایمی پاکستان در این جلسه با الفاظ بسیار شدید از طالبان انتقاد کرد و اظهار داشت که گروه طالبان رفتار «عقب مانده و زن ستیز دارد». او گفت که طالبان سیاست خود را به نام دین اجرا کرده و این امر پاکستان را به شدت نگران ساخته است. نام برده افزود که تحریک طالبان پاکستان و القاعده از طرف عناصری اداره طالبان در افغانستان حمایت می‌شوند.

روسیه و چین از تعامل با طالبان حمایت کرده و خواستار برگشت پول‌های منجمد شده افغانستان به رژیم طالبان شدند و در عین حال از حضور داعش و القاعده در افغانستان ابراز نگرانی کردند. اما کشورهای غربی موقف سخت‌گیرانه‌تری نسبت به طالبان داشتند. نماینده امریکا در این نشست اظهار داشت که طالبان هر روز با هر فرمان، یک گام از مردم و جامعه افغانستان دورتر

می‌شوند. او گفت که طالبان جهت آن‌که بتوانند عضو تمام‌عیار جامعه جهانی شوند، باید همه تعهدات بین‌المللی را رعایت کنند، مشارکت همه گروه‌های افغانی در یک فرآیند سیاسی را بپذیرند و با تروریسم مبارزه کنند. نماینده امریکا گفت که در حال حاضر طالبان در چنین مسیری حرکت نمی‌کنند و باید از به رسمیت شناسی امارت آن گروه پرهیز شود.

نماینده انگلیس نیز از طالبان به شدت انتقاد کرده گفت که طالبان بدون اجرای تعهدات خود و رعایت حقوق برابر تمام مردم و بدون آن‌که به سیاست تبعیض آمیز و نقض حقوق بشر خاتمه دهند، نمی‌توانند به جرگه جامعه جهانی پذیرفته شوند. او خواستار اجرای قطع نامه ۲۷/۲۱ شورای امنیت و انتخاب نماینده خاص شد.

به تاریخ ۱۹ سپتامبر پارلمان اروپا که ۲۷ کشور عضو آن هستند، با اکثریت قاطع ۵۶۵ رای موافق و فقط ۸ رای مخالف قطع نامه ای را تصویب کرد که در آن وضعیت افغانستان تحت حاکمیت طالبان وخیم توصیف شده است. اولین بار است که یک نهاد مهم بین‌المللی نقض حقوق بشر در کل و نقض حقوق زنان را توسط طالبان به این شدت تقبیح کرده و خواستار به رسمیت شناختن «آپارتاید جنسیتی» بین‌المللی شده است. چیز مهمی که در قطع نامه مطرح شده، تحریم‌های جدید کشورهای اتحادیه اروپا علیه طالبان است. در آن قطع‌نامه از کشورهایی که روابطشان را با طالبان عادی ساخته‌اند، انتقاد شدید شده است. این بار نخست است که یک نماینده مطرح بین‌المللی که ۲۷ کشور اروپایی عضو آن هستند، از رفتار ظالمانه طالبان در برابر مردم افغانستان انتقاد کرده و تقاضا نموده است که باید از عادی‌سازی روابط با این گروه اجتناب شود. در اوایل ماه مارچ، پارلمان اروپا قطع نامه‌ای را تصویب کرد که در آن نقض حقوق بشر از طرف طالبان به شدت محکوم شده بود. اخیراً در بیانیه مشترک کارشناسان ملل متحد تذکر رفته که کشورهای عضو سازمان ملل متحد «نباید اجازه دهند که وضعیت جاری به یک وضعیت جدید عادی تبدیل شود». آنان تاکید کرده‌اند که نباید اقدامی برای عادی‌سازی روابط با این گروه صورت گیرد. آنان به اصول آزادی، عدالت، برابری و حاکمیت قانون هیچ ارزشی قایل نیستند. اما موقف کشورهای منطقه در برابر طالبان فرق داشته است. با وجودی که به طور رسمی هیچ دولت منطقه طالبان را به رسمیت نشناخته، اما اکثریت بزرگ آن‌ها با امارت طالبانی وارد تعامل شده‌اند. به استثنای تاجیکستان همه کشورهای همسایه سفارت‌های افغانستان را به دسترس طالبان قرار داده‌اند. قرغیزستان و قزاقستان، طالبان را از فهرست گروه‌های تروریستی حذف کرده‌اند. گزارش گروه بین‌المللی بحران اظهار داشته که سیاست‌های کشورهای منطقه در قبال طالبان بسیار متفاوت است، اگرچه همه معتقدند که تماس با این رژیم ضروری است؛ اما تا کنون تعامل آن‌ها محدود است. کشورهای منطقه در تلاشند تا روش موقت و غیررسمی را درمورد

موضوعات دوجانبه ایجاد کنند و جنبه های گوناگون روابط خود با طالبان را از تقویت تجارت گرفته تا مدیریت اختلافات بر سر آب و توقف ستیزه جویی فراملی، به این روش تنظیم می‌کنند. سفیر طالبان اعتماد نامه اش را رسماً به رییس جمهور چین داد و این کشور تعدادی قرارداد را در زمینه استخراج معادن با طالبان امضا کرده است. در عین حال فعالیت‌های متخصصان شرکت‌های چینی در افغانستان افزایش یافته است. ایران نیز با طالبان در تعامل بوده، صادرات محصولاتی ایرانی به افغانستان افزایش یافته و به تاجران افغانستان بعضی تسهیلات تجارتي به‌خصوص در بندر چابهار فراهم شده است. اوزبکستان با طالبان روابط نزدیک داشته و اخیراً ورود افغان‌ها به بندر ترمز را بدون ویزه ممکن کرده است. ترکمنستان نیز با طالبان روابط نزدیک داشته و اخیراً پروژه های تاپی را با این گروه افتتاح کرده است. کشورهای منطقه در جلسات منطقه‌یی از طالبان دعوت می‌کنند. اخیراً روسیه از گروه طالبان دعوت کرده تا در جلسه آینده فورمت مسکو شرکت کنند.

حاکمیت سه ساله بر افغانستان باعث رشد تروریسم و دهشت افگنی در منطقه شده است. طالبان با شبکه‌های تروریستی منطقه چون تحریک طالبان پاکستان، جنبش ترکستان شرقی، جنبش اسلامی اوزبکستان و القاعده رابطه خویش را حفظ کرده و وجود پناه گاه‌ها و فرصت فعالیت‌های آزادانه در داخل قلمرو افغانستان، کشورهای منطقه را نگران ساخته است. لذا با وجود تعامل اکثر کشورهای منطقه با طالبان در عین زمان آن‌ها از حاکمیت طالبان در مجاورت خود دچار نگرانی و هراسند.

در مجموع جامعه جهانی از اقدامات طالبان از جمله صدور فرامین ضد بشری و زمینه سازی حضور گروه‌های تروریستی در خاک افغانستان، اجرای اقدامات ضد بشری چون شکنجه و اعدام های صحرایی نگران است و از این که طالبان توجهی به هشدارهای جهانی و اعتراضات مردم افغانستان نمی‌کنند و همواره با انکار و بی‌توجهی پاسخ می‌دهند، صبر جهان به سر رسیده است.

در این اواخر انتقادات خیلی شدید در برابر طالبان اظهار شده است. در جلسه مجمع عمومی ملل متحد کشورهای کانادا، استرالیا، آلمان و هالند اعلام کردند که از طالبان به خاطر نقض فاحش و سیستماتیک حقوق زنان و نقض کنوانسیون منع هر نوع تبعیض علیه زنان، به دادگاه بین‌المللی عدالت، بالاترین محکمه جهان، شکایت می‌کنند. یک تعداد زیاد کشورها در قاره‌های اروپا، امریکا، آسیا و افریقا به این اعلامیه پیوستند. این اولین بار است که چند کشور مهم می‌خواهند یک کشور عضو سازمان ملل متحد را به محکمه عدالت بکشانند. این کشورها مهلت شش ماهه به طالبان داده اند تا کنوانسیون متذکره را رعایت کرده و جواب شان را به محکمه ارایه کنند.

از اظهارات اعضای شورای امنیت ملل متحد و قطع نامه پارلمان اروپا و اعلامیه وزرای خارجه چهار کشور مهم غربی و دیگر اعلامیه‌ها برمی‌آید که جامعه جهانی از رژیم سرکوب گر طالبان بیزار است. علاوه بر آن، کمیته روابط خارجی مجلس نمایندگان امریکا در گزارش خویش درمورد افغانستان از نقض حقوق بشر و مخصوصاً حقوق زنان ذکر کرده و خواستار تعامل با مخالفان طالبان مخصوصاً جبهه مقاومت افغانستان گردیده و یک تعداد نماینده‌گان شان را جهت تبادل نظر دعوت کرده است. خلاصه دیده می‌شود که بیزاری جامعه جهانی از طالبان افزایش یافته است و اجماع درمورد عدم رسمیت امارت این گروه همچنان پابرجاست و در مواردی موضع دولت‌ها و نهاد های بین‌المللی در این زمینه محکم تر شده است.

این تحولات به سود مردم افغانستان است. از یک سو احتمال دارد طالبان با افزایش فشارها متوجه هزینه های پافشاری بر موضع ضد بشری‌شان شود و از سوی دیگر این فشارها امید مردم را برای برگشت به وضعیت عادی زنده نگه می‌دارد. درعین حال امید می‌رود که سیاستمداران ضد طالبان و رسانه‌های افغانستان تلاش‌های خود را برای آگاه ساختن جهان به ضرورت اقدام فوری در دفاع از حقوق اولیه مردم افغانستان و خطرات روزافزون ادامه این وضعیت بیش تر سازند. اقدامات جهانی بدون تلاش داخلی به ثمر نمی‌نشیند. با این حال تمایل بیش تر دولت‌ها و نهادهای اثرگذار به تحولات کشور و منطقه ما برای اعمال فشار بر طالبان تحول مثبت است

پایان